

Jeugdverpleegkundigen in de wetenschap

'Waarom bestaat er nog geen hoogleraar Verplegingswetenschap Jeugd?'

Eveliëne Dera en Ingrid Staal zijn twee van de drie jeugdverpleegkundigen in Nederland die gepromoveerd zijn. Hier vertellen ze over hun ervaringen in een promotietraject en het belang van wetenschap voor jeugdverpleegkundigen.

Tekst:
Suzanna
van Dam

Eveliëne Dera werkt bij Hogeschool Zuyd als docent onderzoeker bij de academie Verpleegkunde. Haar promotieonderzoek ging over de rol van jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen bij de preventie van overgewicht, met name de mogelijkheden hierin tijdens het eerste levensjaar van een kind.

uitvoering en focus op het thema van onderzoek. Ook merk ik dat ik nu snel kan schakelen tussen meer overstijgende zaken en de dagelijkse praktijk. Mensen die alleen beleidservaring hebben vergeten vaak wat de impact op de praktijk is en mensen die alleen in de praktijk werken worden soms ingehaald door de dagelijks gang van zaken; het zien van de ouders en kinderen bijvoorbeeld waardoor er weinig ruimte overblijft voor de grotere lijnen. Daar kan ik goed tussen laveren.'

Wat kunnen jeugdverpleegkundigen zonder wetenschappelijke achtergrond met wetenschappelijk onderzoek?

'Het is van belang dat je bij bijvoorbeeld de landelijke richtlijnen echt probeert te begrijpen wat er staat en waar het op gebaseerd is. Zodat je een besluit beter kunt onderbouwen naar ouders en ketenpartners. Dat we het niet op deze manier doen omdat we het al jaren zo doen, maar dat er echt een wetenschappelijke grondslag voor is. Denk aan screeningsmethoden, zoals Van Wiechen. Mocht je nog niet zo thuis zijn in de wetenschap dan kan het helpen om de verbinding te zoeken met collega's die hier meer affiniteit mee hebben en je kunnen ondersteu-

Waarom ben je gaan promoveren?

'Na de hbo-v, ruim twintig jaar geleden, ging ik gezondheidswetenschappen studeren. Daarin was echter nauwelijks werk en zo belandde ik in 2000 bij de JGZ. Ik zag toen een vacature van de Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Limburg, een samenwerkingsverband om onderzoek, beleid en praktijk met elkaar te verbinden. Een van de onderzoekthema's - overgewicht - sprak me erg aan. Vanuit het onderzoek is de focus van het onderwerp komen te liggen op het voorkomen van overgewicht in met name het eerste levensjaar van het kind. Vanuit deze werkplaats waren ze erg geïnteresseerd in mijn verpleegkundige achtergrond. Overige vacatures werden door artsen en beleidsfunctionarissen ingevuld. Maar voor jeugdverpleegkundigen is het doen van onderzoek nog geen vanzelfsprekendheid. Dit zit namelijk minder geborgd in de opleiding tot verpleegkundige van oudsher. Als arts krijg je deze academische vaardigheden meer vanzelfsprekend mee.'

Wat betekende promoveren voor jou?

'Mijn promotie vond plaats in samenwerking met drie verschillende organisaties; de GGD, Envida (thuiszorg en destijds JGZ 0-4-organisatie) en het MUMC+ (Maastricht Universitair Medisch Centrum). Zo kreeg ik meer inzicht in de verschillende culturen van organisaties, maar ook hoe verschillende belangen een rol kunnen spelen bij de

'Het doen van onderzoek door JGZ-verpleegkundigen zit minder geborgd in de opleiding'

nen bij het meer eigen maken van Evidence Based Practice (EBP)-vaardigheden. Daarnaast hoop ik dat er binnen JGZ-organisaties meer aandacht komt voor jeugdverpleegkundigen die willen promoveren. Laat als jeugdverpleegkundige zien dat je interesse hebt in de wetenschap. Maak dit bespreekbaar, bijvoorbeeld tijdens een functioneringsgesprek. Verder kun je kijken wat de mogelijkheden zijn om een wetenschappelijke studie te volgen.'

Interview

Ingrid Staal werkt als adviseur innovatie en academisering bij GGD Zeeland. Ze promoveerde op het verbeteren van vroegsignalering van opvoed- en opgroei problemen bij jonge kinderen. Opbrengst ervan is *Signaleren van Problemen en Analyse van Risico's bij opvoeding en ontwikkeling van Kinderen*, beter bekend als de SPARK-methode.

Hoe belandde jij in jouw promotietraject?

‘Eigenlijk wilde ik helemaal niet promoveren. Dat is toch niet iets voor mij of voor een verpleegkundige dacht ik. Wel wilde ik antwoord op mijn vraag wat de meerwaarde is van het huisbezoek. Destijds werden daar regelmatig vraagtekens bij gesteld. Zo verscheen een artikel in *Tijdschrift JGZ* met de kop: ‘Het huisbezoek in de OKZ: ritueel of rationeel?’. Die vraag triggerde mij. Ik vond dat we juist vanuit de eigen beroepsgroep meer inzicht zouden moeten geven in dat verpleegkundig huisbezoek. In diezelfde periode was ik begonnen met de opleiding verplegingswetenschap. Daardoor ging het rollen. Mijn organisatie vroeg mij een protocol voor het

‘Eigenlijk wilde ik helemaal niet promoveren. Dat is toch niets voor mij?’

18 maanden huisbezoek vorm te geven en te implementeren. Ik zei ja, maar met de wedervraag dat ik hierbij graag data wilde kunnen verzamelen, zodat we na implementatie meer inzicht zouden kunnen geven dan de veelal gebruikelijke procesevaluaties achteraf. Rond de analysefase van die data kwam ik Guus Schrijvers tegen, hoogleraar Public Health. Hij hielp me om door te pakken naar een gedegen wetenschappelijk onderzoek. Dit leidde uiteindelijk tot een promotietraject.’

Hoe heb jij het traject ervaren?

‘De wetenschap leert ons als JGZ en verpleegkundigen veel, maar de wetenschap leert ook veel van ons als verpleegkundigen. Jeugdverpleegkundigen horen ook thuis in de academische wereld. Wij zijn vaak pragmatisch ingesteld en kunnen snel schakelen. Dit hoort bij ons vak. Dat brengen wij de wetenschap. Bijvoorbeeld als we een plan bedachten voor een onderzoek en dit

liep niet zoals gepland, dan kon ik snel denken in wat wel mogelijk zou zijn voor de praktijk. Een voorbeeld: voor deelname aan onderzoek moet toestemming gevraagd worden aan ouders. Die zijn door het laagdrempelige contact tussen hen en jeugdverpleegkundigen eerder geneigd om die toestemming te geven. Dit vraagt echter ook tijd en uitleg voor de verpleegkundigen. Door in goed overleg te komen tot een werkwijze die voor jeugdverpleegkundigen past, vergroot je het bereik en respons van je onderzoek.’

Wat is de waarde van wetenschap voor de JGZ?

‘Mijn motivatie is altijd het verbeteren van de praktijk geweest, voor de kinderen, jeugdigen en ouders. De SPARK zorgt er bijvoorbeeld voor dat opvoed- en opgroei problemen eerder en beter gesignaleerd worden, en dat de verschillen tussen professionals worden verkleind. Daardoor kan vroegtijdig passende ondersteuning geboden worden. Mijn uitgangspunt is dat iedereen die in de JGZ werkt uiteindelijk de beste zorg wil voor de kinderen, jeugdigen en ouders. Daar vinden we elkaar, ieder doet dat vanuit zijn of haar eigen perspectief en ik doe dat onder andere door de kennis vanuit de wetenschap met de praktijk te verbinden.’

Welke ontwikkelingen hoop jij dat de JGZ op wetenschappelijk gebied nog gaat maken?

‘Dat de wetenschappelijke tak nog beter wordt geborgd. Een hoogleraar Verplegingswetenschap Jeugd zou daar een goede bijdrage aan kunnen leveren. En dat we niet elke keer nieuwe dingen ontwikkelen, maar goed kijken naar wat er al is. Dit voelt voor mij als een verplichting. We doen het wel met maatschappelijk geld. Verder zou ik mijn jeugdverpleegkundige collega's adviseren om niet te aarzelen om vragen te stellen of met ideeën te komen. Dit leerde ik tijdens mijn promotietraject; blijf waarom-, wat- en hoe-vragen stellen, blijf zoeken naar antwoorden. Samen komen we verder vanuit de intrinsieke motivatie voor een goede toekomst voor elk kind en te zorgen dat wat we doen ook daadwerkelijk daaraan bijdraagt.’

Derde gepromoveerde jgz-verpleegkundige

Rienke Bannink is de derde jeugdverpleegkundige die gepromoveerd is. Zij heeft onderzoek gedaan naar het bevorderen van de mentale gezondheid en gezond gedrag bij adolescenten.

Suzanna van Dam is jeugd- en stafverpleegkundige bij Jeugdgezondheidszorg Zuid-Limburg en redacteur van *Tijdschrift M&G*